

MINISTERIE VAN
BINNENLANDSE ZAKEN
B.V.D.

's-Gravenhage, 2 APR 1954

Javastraat 68

No. : 223198.

Bijl. :

Betr. : Financiën van de C.P.N.

G E H E I M

FA 6325/18

Hiermede heb ik de eer Uwe Excellentie een rapport
aan te bieden betreffende de Financiën van de Communistische
Partij van Nederland (C.P.N.) en de Nederlandse Communisti-
sche Pers.

HET HOOFD VAN DE DIENST

Mr H.W. Felderhof

AAN : Zijne Excellentie
de Minister-President,
Plein 1813 no.4,
's-GR A V E N H A G E .

De Financien van de Communistische Partij van Nederland (C.P.N.).

Inleiding

I. De financiële administratie van de C.P.N. in theorie en haar betekenis.

- A. Inzameling en verdeling van de inkomsten
- B. Karakter en grootte van de voornaamste uitgaven
- C. De taak van de Financiële Contrôle Commissies.

II. Het groeiende tekort van de C.P.N.

- A. Algemeen
- B. De financiële positie van de C.P.N. per 31.10.1952
 1. Toelichting op de balans
 2. Toelichting op de "Exploitatie-rekening".
- C. De Gewone Inkomsten in 1952
 1. Contributies
 2. Financiële campagnes
 3. Schadeloosstellingen vertegenwoordigers in Openbare Lichamen
 4. Bijeenkomsten, filmvoorstellingen, feesten, tombola's
 5. Verkoop van brochures
 6. Diversen.
- D. De uitgaven in 1952
 1. Vergoedingen aan de Kamerleden
 2. Salarissen voor vrijgestelden inclusief administratief personeel
 3. Algemene- en Administratiekosten
 4. Propagandakosten & Diversen.
 5. Conclusie.

III. De geldbeweging van de top naar de basis.

Bijlage I. De balansen van de Centrale Partijkas der C.P.N.

Bijlage II. Financieel Congresverslag van de C.P.N. over de periode 1.1.1950 t/m 31.10.1952.

Hoofdstuk II

De Nederlandse Communistische Pers.

Inleiding

I. De Voortbrengselen van de Communistische Pers

- A. Dagbladen
- B. Periodieken

II. Het Publiciteitsapparaat

- A. Organisatie
- B. Financiering van de Oprichting
- C. Financiering van de Exploitatie
- D. Conclusie

III. Het dagblad "De Waarheid"

- A. Globaal verloop
- B. Organisatie
- C. Financiering
- D. Financiële steun uit het buitenland

IV. Conclusie

GEHEIM

Hoofdstuk I

DE FINANCIËN VAN DE COMMUNISTISCHE PARTIJ VAN NEDERLAND
(C.P.N.).

INLEIDING

De Nederlandse Wetgeving bevat geen bijzondere bepalingen ter regeling van de status van de politieke partij. Er kan van Overheidswege geen controle op de financiën van de politieke partijen worden uitgeoefend. In de keuze van haar rechtsvorm is de politieke partij geheel vrij. De indruk bestaat dat de C.P.N. bij de financiering van haar werk handelt volgens een weloverwogen systeem. Hierbij wordt getracht door het verdelen van taken over verschillende instellingen, waarvoor niet steeds dezelfde rechtsvorm wordt gekozen, de financiering ondoorzichtig te maken en de verhaalsmogelijkheden van crediteuren tot een minimum te beperken.

I. DE FINANCIËLE ADMINISTRATIE VAN DE C.P.N. IN THEORIE EN HAAR BETEKENIS.

De gewone en buitengewone inkomsten van de Centrale Partijkas van de C.P.N. kunnen volgens de toelichting in het laatste congresverslag (November 1952) in de volgende categorieën worden ondergebracht.

Contributies, afdrachten van de schadeloosstellingen aan communistische afgevaardigden in de openbare lichamen, eigen publicaties (brochures, het plattelandsorgaan "Echo van het Land"), filmdienst, schenkingen van particulieren of instellingen, eventuele baten van het Waarheid Zomerfeest extra steungelden, 1/3 deel van de winst van de communistische boekhandel en uitgeverij "Pegasus" en andere winstbronnen.

De uitgaven betreffen de volgende rubrieken: propagandakosten, eigen publicaties, filmdienst, salarissen, vergoedingen aan de Tweede- en Eerste Kamerleden, kantoorkosten, abonnementen en boeken, reis- en verblijfkosten, sociale lasten en belastingen, huisvestigskosten en andere onkosten.

Statutair beheert het Partijbestuur de Centrale Partijkas; het dagelijks beheer der financiën van de Centrale Partijkas wordt gevoerd door de Landelijk Penningmeester.

A. Inzameling en verdeling van de inkomsten.

De schadeloosstellingen van communistische vertegenwoordigers in de openbare lichamen moeten volgens een instructie van het Partijbestuur van 16.9.1946 op een daarin voorgescreven wijze worden afgedragen aan de Landelijk Penningmeester.

Van de basis der partij uit ontvangt de Centrale Partijkas via de districtskas een bepaald deel van de contributies, gelden voor brochures en ander partij-drukwerk en gelden verbandhoudende met bepaalde financiële campagnes (verkiezingsfonds e.d.). Daarnaast heeft de Landelijk Penningmeester eigen bronnen van inkomsten. Ten aanzien van de financiële administratie kan vermeld worden dat op de verschillende niveaus van de partij een rekening-courant-boekhouding bestaat met het naast hogere orgaan.

/(= (giften, opbrengsten partijondernemingen e.d.).

1. De gewone inkomsten.

Volgens artikel 4 van de Statuten aangenomen op het 13e congres (7 - 11 Januari 1946) kan lid van de C.P.N. zijn iedere man of vrouw van Nederlandse nationaliteit, die de beginselverklaring en de statuten van de partij onderschrijft, de leeftijd van 18 jaar heeft bereikt, naar beste krachten aan het werk van de partij deelneemt en regelmatig de verschuldigde bijdragen betaalt.

Volgens artikel 15 van deze statuten worden de geldmiddelen verkregen door

"de bijdragen van de leden, geldinzamelingen en winsten van de door de partij beheerde instellingen."

"Vóór het houden van het Congres brengt het Partijbestuur een financieel verslag uit, dat in de organen van de partij wordt gepubliceerd."

Ten aanzien van het laatste kan het volgende worden opgemerkt. Tot tweemaal toe werden financiële verslagen gepubliceerd in het partijdagblad "De Waarheid" nadat het Congres had plaatsgevonden. Bij gelegenheid van het 16e congres (November 1952) bleef publicatie van het verslag geheel achterwege.

In Nederland zijn de organisatie-secretarissen van de afdelingen verantwoordelijk voor een juist beheer en een juiste afdracht van de gelden. In de meeste gevallen laat deze organisatie-secretaris de administratie over aan een penningmeester, die geen lid van het bestuur behoeft te zijn. Volgens de statuten moet minstens éénmaal per half jaar in de afdelings-ledenvergaderingen een financieel verslag worden uitgebracht. Van het voorschrift inzake financiële verantwoording in de afdelingsvergadering komt praktisch niets terecht.

Bij gelegenheid van de Districtsconferenties moet eveneens een financieel verslag worden opgemaakt. Dit schijnt slechts sporadisch te zijn gebeurd.

Gebleken is, dat de Landelijk Penningmeester de boeken van de verschillende districten van tijd tot tijd controleert.

2. De kosten van het lidmaatschapsboekje en de zegels.

Medio 1952 nam de partij het besluit de tot die tijd te betalen 25 ct. inschrijfkosten bij inschrijving van nieuwe

leden te laten vervallen. Er bestaan geen jaarlidmaatschapsboekjes. Einde 1952 werden nieuwe boekjes uitgereikt, welke voor 1953 en 1954 dienst moeten doen. Het vorige boekje liep van 23 Juni 1950 t/m 26 Juni 1952, doch met behulp van een inlegvel kon het gebruikt worden tot einde 1952.

3. Overzicht van de contributies.

Nog steeds wordt een wekelijkse contributie: geheven volgens de regeling aangenomen op het 14e Congres (1947). De regeling aangenomen op het Congres van 1946 kwam daarmede te vervallen. Volledigheidshalve volgen hieronder de beide contributie-schalen.

1947 : f0,10 bij een inkomen tot f30,- per week
 f0,25 " " " " f40,- " "
 f0,35 " " " " f50,- " "
 f0,50 " " " " f100,- " "
 f0,10 voor huisvrouwen.

1946 : f0,10 bij een inkomen tot f25,- per week
 f0,15 " " " " f30,- " "
 f0,20 " " " " f35,- " "
 f0,25 " " " " f40,- " "
 f0,30 " " " " f45,- " "
 f0,35 " " " " f50,- " "
 f0,50 " " " " f75,- " "
 f1,- " " " " f100,- " "
 f0,10 voor huisvrouwen.

4. De buitengewone inkomsten.

De partijgenoten zijn belast met de verkoop van brochures het theoretisch maandschrift "Politiek & Cultuur", de Kominformkrant, het maandblad voor het platteland "Echo van het Land", het weekblad "Vrede" en met de colportage van het partijdagblad. Voor deze verkoop ontvangen zowel de districten als de afdelingen een provisie.

De verkoop van theoretische lectuur - en progressieve romans van de communistische Uitgeverij- en Boekhandel "Pegasus", welke door een net van partijgenoten plaats vindt, is voor de districten of voor de districten en de afdelingen tezamen eveneens een bron van inkomsten. Zij ontvangen op de verkochte Pegasus-lectuur een provisie van 10%; op door de C.P.N. zelve uitgegeven brochures verleende provisie ligt veelal hoger en bedraagt soms

zelfs wel 20%.

De districten en afdelingen worden herhaaldelijk opgewekt initiatieven te ontwikkelen om nieuwe bronnen van inkomsten te scheppen. In de meeste gevallen lukt het, bij door het Partijbestuur voorgeschreven financiële acties, niet buiten de kring van partijgenoten of geestverwanten geldgevers te vinden. Desondanks staat men in leidende partijkringen steeds weer verbaasd over de door C.P.N.-aanhang betoonde vrijgevigheid.

5. De statutaire verdeling van de inkomsten.

Volgens artikel 15 van de statuten wordt de wijze van verdeling van de contributies over de verschillende niveaus van de partij op het partijcongres vastgesteld. In bijzondere gevallen is het Partijbestuur bevoegd tijdelijk een afwijkende regeling te treffen.

Blijkens het beschikbare materiaal schijnen in de praktijk de districtsconferenties zelfstandig te beslissen, hoe het bedrag, dat na afdracht aan de Centrale Partijkas overblijft tussen district en afdeling wordt verdeeld. Het geval heeft zich voorgedaan, dat de kaspositie in een bepaald district zodanig was, dat het Districtsbestuur het percentage voor de districtskas eenvoudig verhoogde en de afdelingen zodoende met een geringer percentage genoeg moesten nemen.

Het gedeelte der contributies, bestemd voor de Centrale Partijkas bedraagt 45%.

De verdeling van de resterende 55% tussen de Districtskas en de Afdelingskas is slechts van enkele districten bekend.

<u>District</u>	<u>Districtskas</u>	<u>Afdelingskas</u>	<u>Jaar</u>
Rotterdam	35%	20%	1948
Centr. Gelderland	27½%	27½%	1950
Groningen	30%	25%	1951
Twenthe	40%	15%	1954
IJsselstreek	30%	25%	1954

Waar sommige leden niet, ^{geregeld} of niet conform hun inkomen, contribuieren is het duidelijk, dat op deze wijze inkomsten worden gederfd. Partijvoorzitter, Gerben WAGENAAR, verklaarde in zijn congresverslag (November 1952), dat in October 1952 de hoogste gemiddelde contributie in een bepaald district, slechts 18½ cent per lid per week bedroeg en dat in Amsterdam gemiddeld 15½ ct. per lid per

week werd betaald. Hij voegde hieraan toe, dat er nog slechtere districten waren. Tevens verklaarde WAGENAAR, dat bij verbeterde contributie-inning zeker f.10.000,- per jaar meer kon worden geïnd.

Duidelijkheidshalve zij vermeld dat de hierboven genoemde bedragen betrekking hebben op een gemiddelde van de contributies, welke door de leden aan de afdelings-penningmeester worden voldaan. Het aan de Centrale Partijkas toekomende gedeelte is dus 45% van deze bedragen. Zie verder "De taak van de Financiële Contrôle Commissies" in verband met de inrichting van de financiële administratie.

B. Karakter en grootte van de voornaamste uitgaven.

Algemeen geldt, dat personen, die door de partij zijn vrijgesteld in principe een bedrag ontvangen, dat gelijk is aan het loon van een geschoold arbeider.

De salarissen van de Eerste- en Tweede Kamerleden worden vastgesteld door het Organisatiebureau van de partij in overleg met de Landelijk Penningmeester en de partijaccountant. (Instructie 1946). Zij ontvangen in het algemeen een bedrag van f.60,- per week (Augustus 1953). Daarnaast ontvangen zij nog een representatie-toelage en een vergoeding voor verblijfkosten. Om de verblijfkosten zo laag mogelijk te houden, overnachten de comm. Kamerleden als er zittingen van de volksvertegenwoordiging plaats vinden, bij partijgenoten.

De voornaamste uitgaven op de begroting van de Centrale Partijkas worden gevormd door de volgende posten.

1. Salarissen van de vrijgestelden in dienst van de C.P.N. inclusief administratief personeel.

Momenteel heeft de C.P.N. voor het partijwerk in 15 van de 17 districten een of meer vrijgestelden. Daarnaast heeft het Landelijk Bureau van de C.P.N. vrijgestelden als b.v. reizend propagandist, instructeur, filmoperateur. Het is de bedoeling, dat de districten hun vrijgestelde(n) zelf betalen. De meeste districten zijn hiertoe echter niet in staat. In 1951 had het C.P.N.-district Amsterdam (het grootste en belangrijkste district) 6 personen in dienst op een jaarsalaris van f.2800,- tot f.3200,- per persoon. In 1952 waren in dit district 9 personen in

dienst, welke gemiddeld f.1654,- per jaar verdienden. Het landelijk bureau betaalde aan salarissen volgens officiële gegevens in 1951 uit de Centrale Partijkas f.43.945,75 en in 1952 f.32.708,60 respectievelijk voor 16 en 10 man personeel inclusief de vrijgestelden. Volgens de congresverantwoordingen was de post salarissen ten laste van de Centrale Partijkas als volgt:

1946	- f.43.132,37	
1947	- f.26.592,-	(eerste halfjaar)
1948	- f.93.157,69	- 56 personeelsleden
1949	- f.76.397,79	- 38 "
1950 t/m Oct.1952	- f.126.926,28	- 30 personeelsleden in 1950
x 1951	- f.43.945,75	- 16 personeelsleden
x 1952	- f.32.708,60	- 10 "

P.M. De gegevens aangeduid x zijn ontleend aan opgave door de C.P.N. gedaan aan de fiscus.

2. Algemene Kosten.

Huren, verwarming en verlichting gebouw, aankoop materialen, sociale lasten en belasting.

3. Kantoorkosten.

Reiskosten, portkosten, telefoon, telegraafkosten, transportmiddelen.

4. Propagandakosten.

Bijeenkomsten, feesten, filmdienst, brochures, periodieken, affiches, pamfletten, abonnementen, subsidiën aan de districten.

C. De taak van de Financiële Contrôle Commissies.

De partij-statuten schrijven voor, dat er op de drie niveaus van de partij (~~Landelijk~~- District - Afdeling) financiële contrôle commissies moeten bestaan.

In een geschrift van Februari 1948 van de Afdeling Financiële Contrôle van het Partijbestuur wordt de taak der financiële contrôle commissies als volgt omschreven

- het direct ondersteunen van het Bestuur der Partij-organisatie, die de commissie gekozen heeft
- het adviseren van de penningmeester
- het garanderen van een goed en verantwoord financieel beleid.

Verwacht wordt dat aan het bestuur van de afdeling maandelijks rapport wordt uitgebracht over de financiële toestand van de afdelingen.

Maandelijks moeten de commissies nagaan of de penningmeester in de verstreken maand de verschuldigde afdrachten heeft overgemaakt en of het financiële maandrapport aan de districts-penningmeester is ingezonden.

De financiële controle commissies van de districten hebben bovendien de speciale taak er op toe te zien, dat de toezending van de door de Districtsbesturen op te maken financiële maandrapporten aan de Landelijk Penningmeester vóór de 7e van elke maand plaats vindt.

Er is dus in theorie een sluitend systeem, waarbij zowel de afdelingen als de districten maandelijks een staat van inkomsten en uitgaven naar het naast hogere orgaan zenden. Gedurende geruime tijd werd geconstateerd dat de afdelings-penningmeesters in een bepaald district de aangegeven regeling volgden. Dat de districts-penningmeester een verantwoording naar de Landelijk Penningmeester zendt, werd geconstateerd in 1947.

In 1950 kon worden vastgesteld, dat de Afd. Financiën maandelijks een saldistaat naar de districten zendt.

Bij de betalingen door de districten worden de in verschillende rubrieken ondergebrachte posten gecrediteerd. Vermeld kan nog worden, dat gezien de tekst op de formulieren oorspronkelijk voorzat, dat de afdelingen wekelijks een verantwoording zouden inzenden. Om praktische redenen is deze termijn kennelijk gewijzigd en eveneens gesteld op een maand.

II. HET GROEIENDE TEKORT VAN DE C.P.N.

A. Algemeen

Na 1947 wordt de financiële positie van de Centrale Partijkas allengs slechter.

Sinds de bevrijding publiceerde de C.P.N. tweemaal in haar dagblad een balans van de Centrale Partijkas met bijbehorende overzichten van inkomsten en uitgaven.

Dit betroffen:

1. balans per 30.6.1947 annex
overzichten van inkomsten en uitgaven over 1946
en het eerste halfjaar 1947
2. balans per 31.12.1949 annex
overzichten van inkomsten en uitgaven over 1948 en 1949.

De derde maal werd de balans met een daarbij behorende "exploitatie-rekening" niet gepubliceerd. Deze per 31.10.1952 afgesloten balans werd op het jongste congres (22 tot 25.11.1952) in streng besloten zitting behandeld en betrof de jaren 1950, 1951 en de eerste 10 maanden van 1952 (van congres tot congres). Hoewel de hier bedoelde gegevens bezwaarlijk kunnen dienen als basis voor een aan het rapport betreffende de P.C.F. analoge studie, is dit materiaal belangrijk genoeg om er kennis van te nemen. Zie de hierbij gevoegde bijlagen 1 en 2, waarin resp. de drie bekend geworden balansen zijn samengevat en een afschrift is opgenomen van het op het jongste congres bekend gemaakte financieel verslag van de Centrale Partijkas der C.P.N. De vraag rijst in hoeverre dit materiaal de juiste financiële toestand van de C.P.N. aangeeft. Rekening moet worden gehouden met de mogelijkheid, dat de C.P.N. een dubbele boekhouding heeft t.w. een boekhouding, waaruit de z.g. "officiële" balans wordt samengesteld voor de congresverantwoording en een boekhouding voor het administreren van reservefondsen (zwarte kas). De financiële congresverslagen zijn dan juist, doch tengevolge van het bestaan van een "zwarte kas" niet volledig.

B. De financiële positie van de C.P.N. per 31.10.1952.

Het laatste financiële congresverslag van de C.P.N. (November 1952) kan gekwalificeerd worden als een "internal version". Vastgesteld werd, dat dit voor niet-deskundigen vrij ingewikkelde overzicht mede door de gebrekkige toelichting, voor vele congres-gedeegeerden niet duidelijk is geweest. (bijlage II). De balans stelt de zaken gunstiger voor dan in werkelijkheid het geval is.

Het financiële congresverslag werd dzz. geïnterpreteerd naar boekhoudkundige normen. Het ongunstige resultaat, dat de verslagperiode opleverde, moet vnl. worden toegeschreven aan het verminderen van de inkomsten aan contributies en aan het teruglopen van de ontvangsten uit schadeloosstellingen aan de vertegenwoordigers in de openbare lichamen.

1. Toelichting op de balans.

(kolom 3 en 4 bijlage II)

De als "exploitatie-rekening" te karakteriseren opstelling van cijfers (eerste twee kolommen bijlage II) sluit met een nadelig saldo van f. 51.966,93, zodat het vermogen

terugliep tot f.23.519,92. Het is de eerste keer, dat de uitgaven de inkomsten overtreffen. Op dubieuze debiteuren, inventaris en vervoermiddelen werden ditmaal geen afschrijvingen toegepast. Het beginvermogen, dat in de balans (kolom 3 en 4 bijlage II) van de verslagperiode werd opgenomen, is + f.9.000 groter dan het eindvermogen van de vorige, de per 31.12.1949 opgemaakte balans (f.75.486,85 -/- f.66.567,73). Een verklaring hiervoor is niet te geven.

Bij de beoordeling van het vermogen op 31.10.1952 groot f.23.519,92 (f.75.486,85 - f.51.966,93) blijkt, dat rond f.7500,- in geld aanwezig is en rond f.1800 in bezittingen. De rest wordt gevormd door het verschil tussen vorderingen en schulden. De waarde van deze vorderingen moet niet hoog worden aangeslagen, daar bekend is, dat deze in hoofdzaak bestaan uit vorderingen op de (17) C.P.N.-districten. Het vermogen kan dus niet als reëel worden aangemerkt.

De liquiditeitspositie is eveneens weinig gunstig te noemen. Men is volledig afhankelijk van het binnenkomen der vorderingen. Een vergelijking met de cijfers aan het einde van de vorige balansen tekent de achteruitgang van de geldmiddelen en de bezittingen.

<u>Datum</u>	<u>Geldmiddelen</u>	<u>Transportmiddelen</u>	<u>Inventaris</u>
30.6.1947	f.31.708,51	f. 6.700,--	f.9.600,--
31.12.1949	f.22.875,39	f. 8.540,01	f.8.545,67
31.10.1952	f. 7.589,43	f. 500,--	f.1.357,37

2. Toelichting op de "exploitatie-rekening"

(kolom 1 en 2 bijlage II)

In tegenstelling tot vorige overzichten werd van iedere rubriek alleen het verschil tussen inkomsten en uitgaven gegeven. (aaldi-posten).

Leerzaam t.a.v. de achteruitgang van de positie der Centrale Partijkas is een vergelijking met de inkomsten uit contributies van de vorige perioden.

Contributies

1946	- f.127.344,28	
1947	- f. 78.580,98	(= eerste halfjaar)
1948	- f.135.288,40	
1949	- f.130.308,17	
1950 t/m 31.10.1952)	- f.228.046,40	(bijna drie jaar)

De filmdienst vertoont voor het eerst een tekort van f.7.514,26.

De post "Salarissen" is eveneens gestadig teruggelopen.

Salarissen

1946	- f.43.132,37
1947	- f.26.592,-- (= 1e halfjaar)
1948	- f.93.157,69
1949	- f.76.397,79
1950 t/m 31.10.1952)	- f.126.926,28

Het is gezien de financiële situatie van de partij begrijpelijk, dat werd opgewekt om

- de contribuering te verbeteren. Het P.B. meende dat minstens f.10.000 per jaar meer kon worden geïnd.
- jaarlijks f.50.000,- extra bijeen te brengen voor het aanstellen van 15 vrijgestelden.
- te helpen de brochurehandel winstgevend te maken. De verkoop van brochures, zo meende men, zou minstens f.5000,- per jaar meer op kunnen brengen.

Op landelijk niveau staan verder geen afgeronde financiële overzichten ter beschikking.

Uit het hiervoren vermelde zal het duidelijk zijn, dat het daz. niet mogelijk is in de financiering van de C.P.N. een jaarlijks tekort aan te tonen en de grootte daarvan te becijferen. Vermeld kan nog worden, dat de financiële beschel- den van de Centrale Partijkas op last van het partijbestuur 2x per jaar wordt vernietigd.

Ten aanzien van enige rubrieken van inkomsten en uitgaven volgt onderstaand commentaar.

C. Gewone inkomsten in 1952.

1. Contributies

De oplage van de partij lidmaatschapboekjes te gebruiken voor de jaren 1953 en 1954 bedroeg 30.000 stuks. Dezerzijds wordt aangenomen, dat het aantal leden ongeveer 25.000 bedraagt.

De gemiddelde contributie welke door de leden in de afdelingen wordt betaald kan geschat worden op gemiddeld 15 ct. per week. Per jaar is dit dus f.7,50, waarvan 45% of f.3,38 aan de Centrale Partijkas ten goede komt.

In 1952 zou dan aan contributies 25.000 x f.3,38 = f.84.500, zijn ontvangen. Naast de klacht over wanbetaling wordt vooral vernomen, dat niet volgens het werkelijke inkomen wordt ge-

contribueerd. Om dit euvel te bestrijden, besloot de Partijleiding in 1951, in alle afdelingen een nieuwe inschatting te doen plaatsvinden.

2. Financiële campagnes.

Jaarlijks worden de leden verschillende malen opgeroepen geld in te zamelen voor de partij of de krant. In 1952 werd tot taak gesteld voor het verkiezingsfonds f.150.000,- bijeen te brengen. Op het Waarheid Zomerfeest 1952 werd opgeroepen f.30.000,- in te zamelen om het congres financieel mogelijk te maken.

De Partij maakte in haar dagblad bekend, dat f.150.952,06 voor het verkiezingsfonds 1952 was ingezameld. Hiervan werd 75% door het Landelijk Verkiezingsbureau besteed, terwijl het restant ter beschikking bleef van de districten.

De campagne voor de "congresactie" - taak; f.30.000,- leverde volgens het dagblad "De Waarheid" ca f.24.000,- op.

3. Schadeloosstellingen vertegenwoordigers in openbare lichamen.

Gedurende 1952 ontvingen de communistische vertegenwoordigers in de openbare lichamen, t.w. 6 leden Tweede Kamer, 2 leden Eerste Kamer, 31 leden Provinciale Staten en een 276 leden Gemeente-Raden, in totaal de schadeloosstelling van f.86.400,-. Ongeveer de helft van dit bedrag werd uitgekeerd aan de 6 Tweede Kamerleden. Aangenomen mag worden, dat de afdracht door deze vertegenwoordigers in het algemeen naar behoren plaats vindt. De presentiegelden van de gemeenteraadsleden, welke volgens voorschrift via de districts-penningmeester naar de Landelijk Penningmeester moeten worden overgemaakt, komen echter veelal niet verder dan de districtskas. In 1952 bedroegen deze presentiegelden in totaal rond f.34.100,-. De schadeloosstelling van leden van de Eerste Kamer en Provinciale Staten moeten volgens de geldende instructies rechtstreeks aan de Landelijk Penningmeester worden overgemaakt. Het bedrag dat uiteindelijk in de Centrale Partijkas vloeide kan worden gesteld op f.50.000,-.

4. Bijeenkomsten, filmvoorstellingen, feesten, tombola's.

De inkomsten voor de Centrale Partijkas uit deze rubriek kunnen noch berekend, noch geschat worden. Volgens het congresverslag 1952 werkte de partij-filmdienst met verliezen. T.a.v. de condities, waarop door de partij-filmdienst wordt gewerkt, kan het volgende worden vermeld. Aan de filmoperateur moest in 1952 minstens f.15,- per voorstelling worden afgedragen. Was de opbrengst groter, dan ontving de filmdienst 90% en de afdeling of het district, dat de voorstelling had georganiseerd 10%. Indien de opbrengst minder was dan f.15,- moesten de organisatoren het ontbrekende bijpassen. De opbrengst van de op deze bijeenkomsten te houden collecten moest in zijn geheel aan de operateur worden afgegeven.

Feesten, tombola's en dergelijke worden meestal georganiseerd in het kader van een financiële campagne, zodat de eventuele opbrengsten in het betreffende fonds terecht zullen komen. De meeste herdenkingsbijeenkomsten (Lenin e.d.) worden door de districten georganiseerd; deze dragen zelf het risico. Winst of verlies zijn dus voor eigen rekening.

5. Verkoop van brochures.

De brochurehandel van de C.P.N. is waarschijnlijk een verliesgevende instelling. De partijvoorzitter zeide op het laatste congres dat slechts 40 tot 50% van de verkochte of uitgezette brochures wordt afgerekend. Daarom werd besloten de brochurehandel te reorganiseren en zo mogelijk winstgevend te maken. Een schatting van de inkomsten is niet te geven.

6. Diversen.

Alleen bij verkiezingen voor de leden der Tweede Kamer moet door deelnemende politieke partijen bij elk van de 18 Hoofdstembureaux in de 18 Rijkskieskringen, waarin het Nederlandse grondgebied verdeeld is, een cautie gestort worden van f.500,- ; in totaal maximaal dus f.9000,- . Deze cautie vervalt aan de schatkist als geen 0,75% der uitgebrachte geldige stemmen wordt behaald. De C.P.N. heeft in de naoorlogse jaren de gestorte waarborgsom steeds terugontvangen.

D. De uitgaven in 1952.

Van de uitgaven kunnen slechts enkele posten en deze dan nog bij benadering berekend worden.

1. Vergoedingen aan de Kamerleden.

De Tweede Kamerleden der C.P.N. (8 vóór September 1952 en 6 ná September 1952), ontvingen van de Partij f.60,- per week.

Het volgende beeld ontstaat:

Tweede Kamer 1952

$$8 \times \frac{8}{12} \times 52 \times f.60,- = f.16.640,-$$

$$6 \times \frac{4}{12} \times 52 \times f.60,- = f. 6.240,-$$

Totaal in 1952 f. 22.880,-

=====

De Eerste Kamerleden, die slechts een presentiegeld en een vergoeding voor verblijfkosten per zitting ontvangen, komen niet als zodanig voor op de uitgavenpost der C.P.N.

2. Salarissen voor vrijgestelden inclusief administratief personeel.

In 1952 waren 10 personen ten laste van de Centrale Partijkas, aan wie in totaal f.32.708,60 werd betaald.

3. Algemene- en Administratiekosten.

Ten aanzien van de grootte van deze uitgaven zijn geen gegevens bekend. De C.P.N. vindt onderdak in het gebouw "Felix Meritis", te Amsterdam, waarin bovendien het krantenapparaat van de partij is ondergebracht. Dezerzijds is niet bekend of voor de in gebruik zijnde ruimte huur wordt betaald.

Het gebouw "Felix Meritis" is eigendom van de Stichting "Bepenak" (Stichting tot bevordering van de pers van de Nederlandse arbeidersklasse). Deze Stichting speelt bij het financieren van het communisme in Nederland een belangrijke rol. Bij het hoofdstuk over de pers zal hierop nader worden ingegaan.

De auto's, welke de C.P.N. in gebruik heeft zijn eigendom van de Stichting Bepenak, de vier filmapparaten van de Russische Ambassade (Sovexportfilm).

4. Propagandakosten & Diversen.

Een becijfering van de uitgaven in deze rubrieken is niet te geven.

5. Conclusie.

Resumerende moet vastgesteld worden, dat het aantonen en het becijferen van een jaarlijks tekort niet mogelijk is. Bekend is, dat de financiële positie van de C.P.N. précair is. Steeds weer zint men op nieuwe methoden om geld bijeen te brengen en met tussenpozen verneemt men dat de partij er financieel zeer slecht voor staat. Of en in hoeverre in Nederland sprake is van een geregelde financiële steun aan de C.P.N. uit het buitenland is niet bekend.

Steunverlening uit het buitenland vindt wel indirect en incidenteel plaats door het verstrekken van drukwerken, films en grammofoonplaten op voordelige condities en door het aanbieden van vacantiereizen naar de Sovjet Unie en de volksdemocratische landen, het gratis ter beschikking stellen van spoor- en vliegbiljetten b.v. voor het bijwonen van internationale conferenties e.d. en het verlenen van andere soortgelijke faciliteiten. Dat de Ambassadees rechtstreeks financiële steun verleenden aan de C.P.N. is nimmer vastgesteld; evenmin kon worden geconstateerd, dat de C.P.N. inkomsten verkreeg uit de Oost-Westhandel.

III. DE GELDBEWEGING VAN DE TOP NAAR DE BASIS.

De Centrale Partijkas geeft aan noodlijdende districten subsidies, b.v. voor het loon of een gedeelte daarvan van de vrijgestelde functionaris. Verder verleent de partij een korting op de brochures en het boeren- en tuindersblad "Echo van het land". Daarnaast schijnt de schuld van sommige (wellicht alle) districten (van tijd tot tijd) te worden kwijtgescholden. Zo werd b.v. de schuld van het district Amsterdam groot f.40.000,- in begin 1952 afgeboekt.

Ook is het voorgekomen, dat de communistische drukkerij Heiermann & Co oninbare vorderingen op communistische organisaties (waarbij o.a. ca f.45.000,- Centrale Partijkas en ca f.9000,- districten en afdelingen) afschreef op een door deze drukkerij van de Stichting Bepenak ontvangen lening ten bedrage van f.200.000,-. Op deze wijze werd de lening door afschrijvingen per 31.12.50 en per 31.12.51 geliquideerd.

DE DOOR DE C.P.N. IN HET OPENBAAR OF IN BESLOTEN KRING
BEKENDGEMAAKTE BALANSEN VAN DE CENTRALE KAS

Omschrijvingen Debet-zijde	per 30.6.47		per 31.12.49		per 31.10.52		Omschrijvingen Credit-zijde
Geldmiddelen:							Afschrijvingen:
Kas	2.034,49	2.400,00	8.055,06	3.222,63	1.040,60		Inventaris
Giro	2.819,80	11.300,00	8.739,37	8.003,49	1.469,08		Vervoermiddelen
Bank	28.854,22		6.080,96		5.079,75		
Vorderingen:							Schulden:
Contributie	12.000,00	17.237,35		62.099,26		73.754,74	Crediteuren
Prop.materiaal	3.000,00						Res.Debiteuren
Scholingsfonds	100,00			20.000,00			
Prop.fonds	1.100,00						
Leningen & Voorschotten	1.355,22		39.134,94			444,40	Leningen & Voorschotten
Debiteuren			69.570,98		88.272,26		
Bezittingen:							
Inventaris	12.000,00		11.768,30		1.357,37		
Vervoermiddelen	18.000,00		16.543,50		500,00		
Resultaat					51.966,93		
		48.326,38		66.567,73		75.486,85	Saldo
TOTAAL	79.263,73	79.263,73	159.893,11	159.893,11	149.685,99	149.685,99	TOTAAL

FINANCIËEL VERSLAG VAN DE C.P.N. OVER DE PERIODE
1.1.1950 t/m 31.10.1952

	LASTEN	BATEN	DEBET	CREDIT
Kas			1.040,60	
Giro			1.469,08	
Bank			5.079,75	
Contributie enz.		228.046,40		
Agit. Prop.	64.441,80			
Filmdienst	7.514,26			
Echo v.h. Land	626,15			
Diversen		373,47		
Adm.mat.distr.	447,38			
Leningen en } voorschotten)				444,40
Transportmiddelen			500,—	
Huisvesting	8.419,48			
Couranten, tijd- } schriften en } boeken }	2.697,24			
Debiteuren			88.272,26	
Reiskosten	35.203,—			
Salarissen	126.926,28			
Sociale lasten } en belasting }	16.771,72			
Inventaris			1.357,37	
Alg. Onkosten	16.655,37			
Verkiezingsactie	684,12			
Crediteuren				73.754,74
Resultaat		51.966,93	51.966,93	
Vermogen				75.486,85
	280.386,80	280.386,80	149.685,99	149.685,99

=====

DE NEDERLANDSE COMMUNISTISCHE PERS

INLEIDING

Het communistische perswezen in Nederland heeft slechts een kleine omvang. Dit is een gevolg van de beperktheid van het Nederlandse taalgebied en van het feit, dat de C.P.N. zich daarin slechts een geringe aanhang wist te veroveren. Mede hierdoor deed zich geen behoefte gevoelen aan decentralisatie van het apparaat, dat geheel in Amsterdam geconcentreerd is.

De voortbrengselen van de communistische pers kunnen in een tweetal categorieën ondergebracht worden:

- a. de dagbladen;
- b. de periodieken.

Van deze twee neemt de eerste - alhoewel bestaande uit slechts één dagblad - ook uit financieringsoogpunt, een allesoverheersende plaats in.

Om deze reden zal aan de categorie der periodieken slechts een summiere bespreking gewijd worden, mede omdat gebleken is, dat de financiering hiervan uiteindelijk neerkomt op een kleine groep uitgeverijen en drukkerijen, die deze publicaties verzorgt, niet in het minst doordat de partij en haar organisatie veelal in gebreke blijven de rekeningen te betalen.

Derhalve is in het algemeen de oplossing van het financieringsprobleem der periodieken afhankelijk van de vraag, of deze bedrijven rendabel zijn, dan wel hoe voorzien wordt in eventuele tekorten.

Aldus gesteld, dient ten aanzien van de financiering van de Nederlandse communistische pers onderzocht te worden:

- a. Hoe de oprichting en de exploitatie van het publiciteitsapparaat gefinancierd wordt;
- b. Hoe de exploitatie van het dagblad gefinancierd wordt.

De cijfers verwerkt in dit rapport zijn hoofdzakelijk gebaseerd op de balansen en verlies & winstrekeningen, welke door de bedrijven zelve opgesteld werden ingevolge wettelijke (fiscale) verplichtingen.

Bij het aanhouden van de fiscale cijfers behoeft in ieder geval niet de vrees te bestaan, dat de gang van zaken rooskleuiger wordt voorgesteld dan zijn werkelijkheid was. Eerder kan verwacht worden, dat getracht werd een zwarter beeld te geven van de exploitatie teneinde aldus onttrekkingen ten behoeve van de communistische partij ten koste van de fiscus te doen

I. DE VOORTBRENGSELEN VAN DE COMMUNISTISCHE PERS

A. Dagbladen

In Nederland wordt één communistisch dagblad "De Waarheid" uitgegeven. Dit te Amsterdam uitgegeven en gedrukte blad wordt in 7 regionale edities, welke slechts voor een zeer ondergeschikt gedeelte van elkaar afwijken, verspreid. Sinds korte tijd wordt in de Amsterdamse editie ook een Maandag-ochtendblad "Nieuws en Sport" genaamd uitgegeven.

Verkoop geschiedt hoofdzakelijk bij abonnement. De huidige oplage van "De Waarheid" bedroeg eind 1953 ca. 80.000 exemplaren. De inkomsten uit de straatcolportage zijn te verwaarlozen.

B. DE PERIODIEKEN

a. Algemene communistische periodieken

Hiertoe kan het volgende viertal gerekend worden.

1. Uilenspiegel. Dit blad is eind 1950 verschenen als een meer populair familie-weekblad, dat een ruime verspreiding zou moeten vinden. De resultaten bleven ver beneden de verwachting. Het huidige oplagecijfer bedraagt ca. 45.000. De exploitatie van dit weekblad, welke geschiedt door de Stichting Uilenspiegel, levert verlies op.

2. Politiek en Cultuur

Het theoretische maandblad van de C.P.N., oplage ca. 3.900 exemplaren. Uitgave van de Stichting "Pegasus".

3. Echo van het Land

Het plattelandsblad van het Agrarisch Bureau van de C.P.N. Oplage ca. 2.500.

4. Voor een duurzame Vrede, voor Volksdemocratie

Dit blad wordt volledigheidshalve onder deze categorie gerangschikt. Uitgegeven door de "Stichting Algemeen Progressief Vertaalbureau", is het de letterlijke vertaling van het een week eerder te Boekarest uitgegeven Kominformorgaan. Matrijzen t.b.v. de eventuele illustraties worden per luchtpost overgezonden en door de uitgever te Boekarest gratis ter beschikking gesteld. Vanuit Amsterdam vindt tevens de verzorging plaats van de voor België bestemde exemplaren in de Nederlandse taal. De oplage bedraagt ca. 5.000 exemplaren, waarvan een 2.000-tal naar Antwerpen gezonden wordt.

De uitgave van dit blad, welke begin 1951 aanving levert, mede dank zij enige steun van de uitgever van het Kominformorgaan in Boekarest vermoedelijk geen verlies op. Geconstateerd werd, dat in April 1951 een bedrag van \$ 2.737.- aan een bestuurslid van de Stichting overgemaakt werd vanuit Boekarest voor 100 abonnementen op dit blad.

b. Periodieken, uitgegeven door Nevenorganisaties van de C.P.N.

Het maandblad en ca. 13 vakbondsorganen, uitgegeven door de communistische vakcentrale, buiten beschouwing latend, behoren tot deze categorie een vijftal periodieken, welke door de vrouwen-, jeugd-, vredesbeweging en de organisatie van de communistische verzetsstrijders uitgegeven worden. De oplagen van deze periodieken variëren van een paar duizend tot 17.000 exemplaren.

Zonder uitzondering stelt de uitgifte hiervan de desbetreffende vereniging voor financiële problemen, welke zij nauwelijks vermag op te lossen, zodat veelal in gebreke gebleven wordt de drukkosten te betalen.

c. Periodieken, uitgegeven door Mantelorganisaties, i.c.

vriendschapsverenigingen ten opzichte van bepaalde volksdemocratieën. De belangrijkste hiervan, het maandblad "Nederland-U.S.S.R." heeft een oplage van 12 à 15.000 exemplaren. Deze kleine categorie moge verder buiten beschouwing blijven; alhoewel deze bladen op een enkele uitzondering na, gedrukt worden bij communistische bedrijven, is niet kunnen blijken, dat de C.P.N. financieel geïnteresseerd is met betrekking tot de uitgifte van deze periodieken.

II. HET PUBLICITEITS APPARAAT

a. Organisatie

Het communistische publiciteitsapparaat is te Amsterdam gevestigd en als volgt georganiseerd.

De Stichting BEPENAK

(Stichting tot Bevordering van de Pers van de Nederlands Arbeidersklasse)

Uitgeverijen

Drukkerijen

Uitgeverijen

C.V. Uitgeverij Persorganen,
Stichting Uitgeverij/Boek-
handel Pegasus,
Stichting Uilenspiegel.

Drukkerijen

C.V. (op aandelen) Drukkerij
Dijkman & Co.,
C.V. (op aandelen) Heiermann
& Co.

Daarnaast bestaat, zoals reeds vermeld, de Stichting Progressief Algemeen Vertaalbureau, welke belast is met de uitgifte van de Kominformkrant in de Nederlandse taal.

De Bepenak is het overkoepelende orgaan, dat de in zijn naam uitgedrukte doelstelling tracht te verwerkelijken, door middel van het geven van financiële steun en adviezen. De hoofdtaak van de Bepenak was en is uiteraard gericht op het doen uitgeven van het dagblad.

De juridische oprichtingsvorm van alle bedrijven is zo gekozen, dat het voor de buitenwereld onafhankelijke, los van elkaar staande ondernemingen zijn. Uiteraard ontbreekt voor de buitenwereld ieder spoor van een binding met de C.P.N.. Hun ingebrachte kapitaal is zonder uitzondering zeer klein en staat op naam van de stichting of van communisten (c.q. stromannen). De laatsten kunnen als zodanig geen invloed uitoefenen op het bedrijfsbeleid. Het beheer wordt gevoerd door aangestelde functionarissen.

b. Financiering van de Oprichting

Onmiddellijk na de bevrijding volgde de oprichting c.q. heroprichting van de Stichting Pegasus en Drukkerij Heiermann.

De kosten werden geheel bestreden uit gelden, welke in oorlogstijd vergaard waren door de illegaal werkende communistische organisatie.

Zo werd o.m. de Drukkerij Heiermann in het zadel geholpen door een lening van f. 200.000.- van de vereniging "Vrienden van de Waarheid", de latere C.P.N.. Toen de Vereniging "Vrienden van de Waarheid" spoedig na de bevrijding opgeheven werd, matigde de Bepenak zich de rechten van deze geldschieter aan, zodat een schuld van Heiermann aan de Bepenak ontstond.

De Bepenak, die de uitgifte van het dagblad "De Waarheid" verzorgde, verkreeg eveneens fondsen, welke uit de illegaliteit afkomstig waren en had daarenboven geen groot aanvangskapitaal nodig, daar zij de krant liet drukken bij "kapitalistische" drukkerijen.

Bovendien bleek de exploitatie van "De Waarheid" het eerste jaar zo'n goudmijntje te zijn, dat er geen financiële zorgen waren.

De C.V. Uitgeverij Persorganen en de C.V. Drukkerij Dijkman werden opgericht in 1949. Deze werden met ingang van Januari 1950 belast met het uitgeven en drukken van het dagblad "De Waarheid" om welke reden de bespreking hiervan in het volgende hoofdstuk zal plaats vinden. In 1950 vond tenslotte de oprichting plaats van de Stichting "Uilenpiegel", welke de verantwoordelijke uitgeefster werd van het gelijknamige weekblad, dat oorspronkelijk eveneens door de C.V. Persorganen uitgegeven werd.

De oprichting van deze stichting had geen financiële consequenties, daar zij geen kapitaal of bezittingen heeft; het blad wordt gedrukt bij de drukkerij Dijkman.

c. Financiering en Exploitatie

Voor wat betreft de Stichting Bepenak, C.V. Uitgeverij Persorganen en C.V. Drukkerij Dijkman & Co. wordt verwezen naar het onder III behandelde.

Stichting Uitgeverij/Boekhandel Pegasus heeft tot taak de verspreiding van communistische lectuur in de meest uitgebreide zin. Zij importeert lectuur uit het buitenland en laat zelf boeken en tijdschriften drukken.

Ten behoeve van de verkoopstimulering zijn met gebruikmaking van de partij-organisatie over het gehele land boekenfunctionarissen aangesteld. Districten en afdelingen ontvangen ieder 5% van het in hun gebied omgezette bedrag aan pegasus-lectuur.

Alhoewel het uiteraard de opzet van de partij was van Pegasus een winstgevend object te maken, is bij gelegenheid van een recente reorganisatie wel gebleken, dat men dit niet ten koste van de verlies opleverende theoretische lectuur wenst te doen gaan.

Dooreengenoemen heeft het bedrijf tot en met 1950 kleine baten aan de C.P.N. opgeleverd, zij het dan ook, dat tengevolge van een slechte anticipatie van de toekomstige omzet en het slecht betalen van zijn communistische afnemers, een grote schuld aan de drukkerij Meiermann ontstond.

Hiervan werd in 1950/1951 een bedrag van f.54.000 kwijtgescholden onder verrekening met een gedeelte van een lening, welke Heiermann in 1945 ontving (zie bij Heiermann). Na 1950 ontwikkelde de toestand zich ongunstiger. Over 1951 bedroeg het verlies ruim f.10.000.- en over 1952 ruim f.50.000.-. Het laatste verlies werd in hoofdzaak veroorzaakt door een afschrijving van bijna f.40.000.- op schulden van partij-organisaties, die niet betaald werden. Een en ander resulteerde in het ontstaan van grote schulden aan de drukkerijen Dijkman en Heiermann, die Pegasus op zijn beurt niet kon betalen.

Door de partij werd onlangs bepaald, dat Heiermann de "collegiale" korting van 15%, welke hij reeds aan Pegasus verleende, tot 25% diende te verhogen.

Niet onbelangrijke inkomsten verkrijgt Pegasus uit de doorzending naar Zuid-Amerika van uit Boekarest afgezonden exemplaren van het Kominformorgaan in de Spaanse taal. 20% van alle gemaakte kosten komt Pegasus als provisie ten goede. Alleen aan portiekosten voor verzending als briefluchtpost is wekelijks een bedrag van ruim f.1.000.- gemoeid. Vanaf Augustus 1952 zijn van het Centre de Diffusion Mir te Boekarest geldovermakingen aan Pegasus geconstateerd tot een bedrag van bijna f.90.000.-. In dit bedrag is mogelijk mede begrepen enige steun aan de Nederlandse uitgever van het Kominformorgaan (Algemeen Progressief Vertaalbureau).

Omtrent leatuurzendingen, welke door het buitenland gratis ter beschikking zijn gesteld, staan ons nagenoeg geen gegevens ten dienste. Een in 1948 bestaande schuld van f.22.000.- aan de Moskouse Staatsboekhandel werd voor zover bekend afbetaald.

Drukkerij Heiermann

Tot de ingebruikname van de Drukkerij Dijkman kreeg Heiermann al het drukwerk van de partij te verzorgen. Daarnaast werd getracht commercieel drukwerk aan te trekken. Dank zij de grote omzetten werden goede winsten gemaakt - tot en met 1949 in totaal ruim f.200.000.-. Deze bleken evenwel moeilijk realiseerbaar, daar de partij-organisaties wel veel drukwerk lieten uitvoeren, doch niet betaalden. Zodoende had men eind 1949 aan dubieuze debiteuren een bedrag lopen van ver over de f.200.000.-.

In 1950 werd een oplossing bereikt, waarbij de Bepenak kwijtschelding gaf van de schuld van Heiermann aan haar tegen kwijting van f.200.000.- die de partij of haar organisaties aan Heiermann verschuldigd waren. Dit geld was dus verbruikt voor het bekostigen van partij-publiciteit (in ruime zin).

Na het inbedrijfstellen van drukkerij Dijkman trachtte de C.P.N. van Heiermann een winstgevend bedrijf te maken. De politieke aard camouflerend, diende Heiermann zoveel mogelijk commerciële orders te verkrijgen.

Onder meer werden onder neutrale vlag in Amsterdam advertentiebuurtbladen periodiek met een oplage van 230.000 verspreid. Aanvankelijk had deze tactiek wel enig succes, doch sinds de ware aard van het bedrijf beter bekend raakte, liepen de orders van grotere instellingen af en wordt thans ook op de buurtbladen geen winst meer gemaakt. De opzet kan als gedeeltelijk mislukt beschouwd worden.

Ook voor Heiermann is de gang van zaken derhalve minder gunstig geworden. Hoofdzakelijk doordat het bedrijf nog veel drukorders moet uitvoeren voor Pegasus (boeken) en andere communistische organisaties, die niet in staat zijn (geregeld) te betalen. Daarenboven heeft Heiermann zoals reeds eerder vermeld, er in moeten toestemmen, dat de "collegiale korting" welke aan Pegasus wordt verleend onlangs werd verhoogd van 15% tot 25%.

Een volledige scheiding, waarbij Heiermann het commerciële en Dijkman het partij-drukwerk te verzorgen krijgt, is in de praktijk niet doorvoerbaar door de verschillende eisen, die aan het drukwerk gesteld worden en de verschillende outillage der beide bedrijven. Het is trouwens de vraag, of Heiermann dan geen verliezen zou lijden wegens onderbezetting van de productie-capaciteit.

Stichting "Uilenspiegel"

Deze stichting, die de ~~oorspronkelijke~~ taak kreeg de reeds verliezen opleverende exploitatie van het weekblad "Uilenspiegel" in 1951 over te nemen, leed natuurlijk eveneens verliezen. Deze zijn voorlopig opgevangen door het maken van schulden, o.m. bestaat thans een schuld van ruim f.50.000.- aan de fiscus, waarover de de Stichting reeds aangeschreven werd.

d. CONCLUSIE

Gesteld kan worden, dat de C.P.N. er in geslaagd is door middel van het maken van schulden en het aanspreken van tijdens de oorlog opgespaarde middelen, het besproken gedeelte van het publiciteitsapparaat en derhalve ook de uitgifte van de periodieken zelf te bekostigen.

De gememoreerde steun uit het buitenland was in dit verband van geen betekenis.

III. HET DAGBLAD "DE WAARHEID"

A. Globaal Verloop

Dit tijdens de oorlog reeds illegaal uitgegeven blad nam door tal van oorzaken het eerste half jaar na de bevrijding een hoge vlucht, zodanig zelfs, dat een oplage van ca.400.000 exemplaren bereikt werd. Waar tengevolge van materiaalschaarste de omvang beperkt bleef tot 2 pagina's, werd over die periode een winst van bijna f.300.000 gemaakt.

Reeds in 1946 kwam evenwel de grote terugslag. Eind 1946 was de oplage tot de helft gereduceerd. Tengevolge hiervan, het ondoelmatige bedrijfsbeheer en het in grote mate verrichten van onbetaalde diensten voor het partij-apparaat werd over 1946 reeds een verlies op de exploitatie geleden.

Sindsdien is men er niet meer in geslaagd de verliezen te stuiten.

De daling van de inkomsten tengevolge van het teruglopen der oplage en de daarmee gelijke tred houdende vermindering van de opbrengst der advertenties spreken duidelijke taal in de onderstaande cijfers.

	<u>1947</u>	<u>1950</u>	<u>1952</u>
Inkomsten uit verkoop van het blad	f.2.850.000	f.1.700.000	f.1.570.000
Inkomsten uit advertenties	f.1.030.000	f. 471.000	f. 423.000

De dalende tendenz in beide bronnen van inkomsten blijft aanwezig. Immers bedroeg de oplage begin 1951 nog ca.100.000 exemplaren, thans is dit ca.80.000 en niettegenstaande alle acties om het aantal abonné's op te voeren, blijft dit cijfer dalen.

Hetzelfde is met de advertentie-opbrengsten het geval. Deze zijn gezakt tot een peil, waarop redelijke exploitatie van een dagblad niet meer mogelijk is. Van grotere bedrijven of industrieën verkrijgt het blad geen advertentie-opdrachten.

B. Organisatie

De Stichting Bepenak trad na 1945 als uitgever op van het blad, dat op contractuele basis bij "kapitalistische" drukkerijen gedrukt werd.

Uiteraard kwam onmiddellijk de wens op een eigen drukkerij te bezitten. Het streven hiernaar werd door de aanvankelijke bloei, welke ongemotiveerde toekomstdromen opriep, sterk gestimuleerd. Deze toekomstverwachtingen hadden evenwel ook tot gevolg, dat veel te hoog gegrepen werd voor wat betreft de capaciteit en outillage van het drukpersapparaat. Deze in 1946 bestelde Engelse rotatiepersen, hadden bij de inbedrijfstelling in 1950 reeds een aanzienlijke overcapaciteit. Thans zijn zij vermoedelijk voor slechts 1/3 van hun capaciteit bezet, wat uiteraard onderbezettingverliezen oplevert.

In 1946 begonnen reeds de acties, gevoerd onder leuzen als "Breng de Waarheid onder dak", om de benodigde fondsen te verkrijgen voor "een eigen pers in eigen gebouw". Deze acties werden ononderbroken voortgezet tot het doel in 1950 bereikt was, waarna zij op gelijke voet doorgingen om verlichting te brengen in de benarde financiële toestand, waarin het blad gekomen was.

Begin 1950 werd het drukken van "De Waarheid" in eigen beheer uitgevoerd. De Bepenak trad op dat ogenblik als verantwoordelijk uitgever terug en droeg deze taak over aan de inmiddels voor dit doel opgerichte C.V. Persorganen. De drukkerij - outillage met de gebouwen - (eigendom van Bepenak), werd ondergebracht bij de nieuw leven ingeblazen C.V. Dijkman & Co., die de installaties in huur kreeg.

De per 1 Januari 1951 tussen de genoemde instellingen afgesloten contracten, welke voorzagen in een oplage van 100.000 exemplaren, bepaalden, dat Dijkman voor het zetten en drukken van het blad een vergoeding van ca. f.113.000.- per jaar zou ontvangen van de uitgever Persorganen, terwijl Dijkman de Bepenak een jaarlijks bedrag van f.255.000.- aan huur voor de machines diende te betalen (opgemerkt wordt, dat in de outillage ook kleiner drukmateriaal begrepen is, waarmee Dijkman drukwerk voor partij-organisaties verricht).

De opzet van deze nieuwe ingewikkelde constructie voor het uitgeven van "De Waarheid" was ongetwijfeld het veilig stellen van de gebouwen en installaties bij onverhoopte gedwongen liquidatie en eventuele fiscale dwangmaatregelen.

Indien namelijk de doorlopende grote exploitatieverliezen van "De Waarheid" aanleiding zouden geven tot het faillissement van de uitgever, betreft dit de C.V. Persorganen, die zelf nagenoeg geen bezittingen heeft. Persen en gebouwen vallen als eigendom van de Bepenak buiten een faillissement van Persorganen. Aldus, veilig op de achtergrond, blijft de Stichting Bepenak de financiële supervisie houden over het publiciteitsapparaat, met steun inspringend, waar het nodig is.

C. Financiering

Het totaal verlies, dat de exploitatie vanaf de bevrijding tot en met 1951 opleverde, bedroeg ruim f.1.200.000.--. In gebouwen en machines werd naar schatting geïnvesteerd voor een bedrag van f.1.500.000 à f.1.700.000.--.

Dit werd gefinancierd uit:

1. Vijf obligatieleningen tot een totaal bedrag van ca.f.1.400.000.
2. Vier hypotheke op de gebouwen tot een totaal bedrag van f.340.000.-
3. Langlopende leningen tot een totaal bedrag van f.210.000.-
4. Inzamelingsacties Pro Memorie
5. Kortlopende leningen en schulden (crediteuren) tot een totaalbedrag van f.900.000.- (na aftrek van de vorderingen).

Toelichting:

ad 1. Tussen 1946 en 1951 uitgegeven 4% obligatieleningen met een looptijd van 30 jaar; te beginnen 5 jaar na uitgifte, jaarlijkse aflossingen van 4% van de hoofdsom. Deze leningen werden, in coupures van f.5.- af, hoofdzakelijk geplaatst bij partijleden en sympathisanten.

Meermalen werd de verwachting uitgesproken, dat obligatiehouders van hun rente- en aflossingsrechten zouden afzien. Het is niet aannemelijk dat men volledig de uit de obligatieleningen voortvloeiende verplichtingen zal moeten honoreren. In het totaalbedrag is een som van naar schatting f.200.000.- begrepen, welke tijdens de inschrijvingsacties à fonds perdu gestort werd en dus feitelijk niet onder dit hoofd valt. De opzet der obligatie-acties was het verkrijgen van een bedrag van f.1.500.000.- hoofdzakelijk om de aankoop van eigen gebouw en drukpersinstallatie en de uitgifte van "Uilenspiegel" mogelijk te maken.

ad 2. Hoofdzakelijk 4% hypotheke, af te lossen in 30 jaar.

- ad 3. Een renteloze lening van het P.P.P. (Jan Postma Pers en Propagandafonds, dat begonnen met een kapitaal van f.60.000.- à f.70.000.- uit de oorlogstijd, zijn inkomsten verkrijgt uit inzamelingsacties en donaties). Dit bedrag kan als een schenking beschouwd worden.
- ad 4. De doorlopende, onder diverse leuzen gevoerde inzamelingsacties liepen over het algemeen parallel met de obligatie-inschrijvingacties, of acties t.b.v. het P.P.P.-fonds, zodat hier geen afzonderlijk bedrag opgenomen werd. Aangekend wordt, dat het jaarlijkse propagandistische hoofdevenement voor "De Waarheid", het Waarheid-Zomerfeest, in materiele zin niet aan zijn doel beantwoordde en dooreengenomen slechts verliezen opleverde.
- ad 5. Dit is in feite het financieringstekort waarin niet voorzien is kunnen worden. Feitelijk is de situatie nog ongunstiger, daar het totaal der vorderingen, hetwelk op papier enige honderdduizenden guldens bedraagt - t.b.v. dit overzicht afgetrokken werd van het totale bedrag der schulden. Van de vorderingen zal vermoedelijk een groot bedrag oninbaar blijken te zijn.
- Helaas bestaat nog geen zuiver inzicht in de samenstelling en afwikkeling van deze schuldenpost. Het grootste gedeelte van deze schulden staat sinds 1949 op naam van de Bepenak. Wel kon geconstateerd worden, dat schulden aan crediteuren betaald werden met gelden, welke uit leningen verkregen werden. Het is evenwel duidelijk, dat niet doorgestaan kan worden met de steeds groter wordende gaten (tengevolge van de verliezen) te stoppen met nieuwe gaten (leningen). Gebleken is, dat de leveranciers van grondstoffen (papier e.d.) vrij geregeld betaald worden.
- Een schuld van ruim f.70.000.- van "De Waarheid" (Bepenak of C.V.Persorganen) aan drukkerij Heiermann werd kwijtgescholden onder verrekening met de lening van de Bepenak aan Heiermann (zie Heiermann).

De recente exploitatiecijfers zijn eveneens ongunstig. Over 1951 werd een verlies geleden van ruim f.60.000.-; over 1952 ruim f.100.000.-. Verwacht kan worden, dat de cijfers over 1953 niet veelgunstiger zijn.

Telkenjare worden inzamelingsacties gehouden om de financiële toestand te versterken. De sinds 1951 op deze wijze verkregen extra inkomsten bedragen vermoedelijk ongeveer f.50.000.- per jaar. Het wordt betwijfeld of men hier in de toekomst op mag blijven rekenen, gezien de afnemende aanhang van de C.P.N., terwijl t.b.v. andere acties, in het bijzonder verkiezingscampagnes, reeds het uiterste gevergd wordt van de offervaardigheid van leden en sympathisanten.

Enige wrevel over de doorlopende aanslagen op hun beurs is hier en daar reeds merkbaar.

Tenslotte moet opgemerkt worden, dat in de grote verliescijfers van "De Waarheid" een aanzienlijk bedrag verdisconteerd is, dat de C.P.N. direct of indirect (onbetaalde diensten) aan het bedrijf onttrok. In de boekhouding werd deze steun verwerkt als bedrijfskosten, wat zij niet zijn.

D. Financiële steun uit het buitenland

Er werden geen gefundeerde aanwijzingen verkregen dat t.b.v. "De Waarheid" financiële steun uit het buitenland ontvangen werd. ~~De~~ Indirect verkreeg "De Waarheid" steun door het gratis mogen beschikken over Tass-berichten en publicaties, welke in de buitenlandse communistische pers waren verschenen.

IV. CONCLUSIE

Resumerend kan onder enig voorbehoud gesteld worden, dat dank zij verscheidene gunstige na-oorlogse factoren (o.m. grotere geldhoeveelheid bij particulieren en zaken) en ten koste van zware schulden de C.P.N. zelf haar pers heeft kunnen financieren.

Hieraan moet onmiddellijk toegevoegd worden, dat met het uitgewerkt raken van de gunstige factoren en de reeds torenhoge schuldenlast, de moeilijkste tijd voor de instandhouding van het communistische perswezen eerst thans is aangebroken.

Dit geldt te meer, waar met de vermindering van de aanhang ook een verschuiving is ingetreden t.a.v. het welstandspeil.

Het grootste gedeelte behoort tot de financieel minst draagkrachtige lagen van de bevolking.

Een in 1952 ingesteld publieke opinieonderzoek wees uit, dat 64% van de Waarheid-lezers tot de laagst gesalarieerde groepen behoort (jaarsalaris tot f.2.800.-) en 28% tot de daaropvolgende groep (jaarsalaris f.2.800.- tot f.4.000.-).

Het is mogelijk, dat, zo financiële steunverlening uit het buitenland plaats vindt, deze onder de schulden wordt geboekt.